

XXVI. EKE Vándortábor – 24. túra

Honismereti túra a Feketeügy mentén

Túraútvonal: Tábor – Zabolá – Gelence – Szentkatolna – Kézdivásárhely – Kézdiszentlélek – Perkő – Kézdivásárhely – Maksa – Tábor

Minősítés: autóbusszos kirándulás Kézdiszentlélekig, innen gyalogtúra a Perkőre

Távolság: 95 km autóbusszal, 2–2,5 km gyalog

Menetidő: 8–9 óra

Túravezető: Kakas Zoltán

A táborból indulunk Zabolára, felfelé a Feketeügy mentén. Ezúttal a túra résztvevőinek főleg néprajzi érdekességeket szeretnénk bemutatni három fontosabb helyszínen.

„Háromszék s Moldvát keleten egymástól, / Rengeteg erdők és hegyek tartják távol. / Derengő homály van itt a lombok alatt, / Úgy kifognak ezek minden napsugarat” – jutnak eszünkbe Finta István egykor Páván szolgáló pap-költő sorai, amikor Páva felől autóbuszunk közeledik Zabolára. Ott vannak a gyalogtúrákra csábító nagy hegyek, és – ha egyre foghíjasabban is – a falu megélhetését mindenkor biztosító, de azóta sok tulajdonváltáson átment erdőrengetegek.

Zabolá „egyike Háromszék szebb és jelentékenyebb faluinak”, ahogy azt már Orbán Balázs is láthatta. Most a méltán híressé lett Csángó Néprajzi Múzeumot fogjuk meglátogatni.

Miért éppen itt, Zabolán létesült ez az intézmény? Miért nem ott, ahol a múzeumi anyag zömét gyűjtötték, a moldvai csángóvidék valamelyik falujában? Ismerve az évszázadok óta tartó törekvést a csángó-magyar identitástudat megsemmisítésére, aligha lett volna alkalmas moldvai tájon létrehozni egy ilyen intézményt.

A gyűjtemény, illetve a múzeum Pozsony Ferenc zabolai néprajzkutató több évtizedes munkája révén jött létre. Pozsony Ferenc kezdetben Zabolá helytörténeti, néprajzi értékeit gyűjtögette össze az itt élő székelységtől, románságtól és a cigány lakosságtól, az általuk használt eszközöket, lakberendezési tárgyakat, viseletdarabokat, szőtteket, varrottasokat. Ezek szakszerű nyilvántartásba vétele és állagmegőrzése a kezdetektől megvalósult. Később távolabbi tájakról származó, erdélyi szász, gyimesi és moldvai csángó muzeális értékekkel gyarapodott a gyűjtemény. A begyűlt értékek tárolására, kiállítására a szülői ház telkén álló, az 1920-as években épült tornácos ház bizonyult alkalmasnak. Az új épület 2002–2003-ban épült a telek végében, annak lezárásaként a csángó anyag kiállítására. Ezt csángó csűrként is emlegetik. Ha szerencsénk lesz, találkozhatunk a múzeumalapítóval, Pozsony Ferencel is.

Zaboláról Gelence felé tartva egy percre megállunk Imecsfalván, a Cserey kúria előtt. Ez az az épület, ahol Csereyné Zathureczky Emília gyűjtögette, vásárolgatta éveken keresztül a megőrzésre érdemes tárgyakat. Ebből a gyűjtő-szervező munkából született meg a Székely Nemzeti Múzeum.

Imecsfalva után jobbra a hegyek alatt feltűnnek Gelence házai. Az idelátogatók a falusi vendéglátás szép példáival is találkozhatnak és gazdagodhatnak a messze földön híres, freskós Szent László-templom meglátogatásával. A Szent Imre tiszteletére szentelt középkori „kicsi” templom a falu felső részén, a régi faluközpontban van. A templombelső – az egykor gondosan kifestett falak miatt – a szegények képes bibliájának szoktuk nevezni. Az 1300-as évek elején, amikor ezeket a freskókat megalkották, festették, még el sem lehetett képzelni, hogy valamikor szinte minden házban lesz (lehetne!) anyanyelven írott Szentírás. Ezek a falképek a hajó három falán, az ábrázolt bibliai jelenetekkel, valamint a templomhajó északi falán található Szent László falképciklussal mély benyomást gyakoroltak a templom mindenkori látogatóira.

Érdemes elidőzni a déli és a nyugati fal többi – bár kevésbé épen maradt – falképénél is, megcsodáljuk az 1628-ban festett famennyezetet, azt a 103 kazettát, ami dacára a sokévi beázásoknak, ma is csodálatra méltóan bizonyítja a XVII. század ízlésvilágát. Megjelenik Brassó város címere, (koronából lefüggő gyökeres fa), a székely címer (naparc, telő hold), valamint a Tholdalaghi, a Csoma és a Hyscher családok címere is.

A templombelső többi festett famunkája is igen nagy művészettörténeti érték. Így a karzat 19 táblája, melyekre az egykori adományozók védőszentjei vannak festve, a képek sarkában kis felirattal, a megrendelőre vagy az ábrázolt szentre vonatkozó címelemekkel. Az 1765-ben készült és igen jó állapotban megmaradt, eredeti színvilágát megőrző főoltárról írják, hogy az erdélyi barokk oltárok egyik legkiválóbb alkotása.

Gelencét elhagyva, a Feketeügy hídján át Szentkatolnára érünk. A faluközpontban megállunk egy percre a nagy orientalista Bálint Gábor szobránál, aki itt született 1844-ben.

Pár perc jut Kézdivásárhely városközpontjára, majd Kézdiszentlélek következik, ahol kellemes sétát teszünk a Felső-Háromszéki-medence egyik legszebb kilátóhelyére, a Perkő tetejére (719 m).

A Perkő nevét sokan a pereket intéző helyről eredeztetik. A meredek sziklafalak látványa juttatja eszünkbe Domokos Pál Péter csángó adatközlőjének magyarázatát az onyesti Perkőről (Dealul Perchiu, 398 m). Ott a hasonló kitettségű Perkő-hegy nevét a környék csángó falvaiban a hegyoldalon gyakran lepergő kövekkel magyarázzák.

A szentléleki templom elől indulunk, balra, a hegy lábánál, a Kiskászon felé vezető úton, itt helyenként még kivehető a vasútállomásról induló és a hegyre felvezető piros pont turistajelzés.

Utunk a Tarnóczy-kastély romjainál halad el, aztán a szentlélekiek egykori szabadtéri színpadja fölött lépünk tovább. Balra a vízmosás aljában, 1938-ban egy pár hónapi kemény munkával színpadot és nézőteret alakítottak ki, majd ősszel, egy októberi estén itt mutatták be Nyíró József havasi színjátékát, a *Jézusfaragó embert*.

A Perkő alatti táj másik látványossága az a jókora szikla, amely az út szélén látható, ugyancsak baloldalt. A neve Dinnyéskő, rajta a millennium évében állított keresztel. Ez a szikla egy különleges szakrális köemlék, és nemcsak a rajta álló kereszt miatt az. Minden jel, forma arra mutat – és ezt több analógia ismeretével elmondhatjuk –, hogy a Dinnyéskő pogány kori áldozóhely volt. A kőhöz a keresztény kor is kapcsolt egy legendát. E szerint ünneprontás miatt vált kővé az egykor itt álló kis házacskában édeglő asszony, aki dologtíltó napon, a pünkösd szent ünnepén szerette volna befejezni – templomba menés helyett – a szövését.

Érdekes rítus is fűződik a Dinnyéskőhöz: kilencszer kell megkerülni térden járva azért, hogy meghalljuk benne a „Jordán-vize zakatolását”.

Innen, a sziklától kapaszkodunk ki a Perkő-tetőre. Az út mellett a nemrég állított 14 stációs keresztút előtt haladunk. A tetőn szétnézhetünk a medence legkeletibb sarkától, Berecktől, túl a Felső-Háromszéki „Szentföld” határain a dálnoki Széphegyig. De lennebb a Csukás ormait, a Brassó környéki hegyeket is látni valamennyire. A közeli hegyek – a Háromszéki-havasok, a Bodoki- és a Torjai-hegység, és a mögöttünk húzódó Nemere-hegység – látványa elragadó.

A Perkő tetején a szakirodalom gyakran említi Szentlélek várát. Régészeti kutatások ezt azonban nem igazolták. Elégedjünk meg hát a távolabbi falvakig ellátzó kis fiatornyos, négykaréjos Szent István-kápolnával, ami a hegy legmagasabb pontján áll. A nyugati karéjból nyíló ajtó míves megmunkálású kő ajtókeretén a Kálnoky család latin jelmondata: *Nem hal meg, aki bízik*, és az 1686-os évszám olvasható. Régen a csíksomlyói pünkösdű búcsúról hazatérő zarándokok a Kiskászon alsó végétől a Perkő nyergéig felállított keresztutat is megtették. Ezek a fából készült stációs kereszték sajnos mára már teljesen elenyésztek. Ezen a kézdiszentléleki utóbúcsún illő volt részt venni valamennyi keresztaljának. Aztán folytatták az utat külön-külön saját falujuk temploma felé, ahol nagy örömmel várták őket az otthon maradottak.

Innen indulunk mi is vissza, a lent várakozó autóbuszhoz, a tábor felé.

Kakas Zoltán

Fotó: Kakas Zoltán

Foto1: A nemrég állított Perkői keresztút első stációja

Foto2: Dinnyéskő Kézdiszentléleken

Foto3: Perkő alatti Dinnyéskő. Valamikori pogány áldozóhely

Foto4: Rálátás a Dinnyéskőre